

Et Rundskue

Af J. C. Jacobsen, Øslø.

Gennem Halvøen Hannæs i Vester Hanherred strækker sig et sammenhængende Højdedrag, der når sin største Højde i den fredlyste Skåruphøj, ca. ¼ Mil nord for Øsløs Kirke. Nævnte Høj hæver sig 112', 35 M over Havfladen, og man har herfra en storslået Udsigt til alle Sider.

Lad os en klar Sommerdag bestige det sjældne Udsigtspunkt og nøjere betragte det Landskab, der ligger udbredt omkring os.

Vender man Blikket mod Øst, ser man i Forgrunden en spredt Bebyggelse af Huse og mindre Gårde; det er Landsbyen Skårup og den nordlige Del af Øsløs; bag Dalsænkningen, hvori nævnte Bebyggelse ligger, hæver sig den lyngklædte Bakkekam Lyngbjerg og Snedkerbjerg med dens smukke Kæmpehøje på Toppen; øst og nord for denne breder sig de store udtørrede Arealer Bygholms og Selbjerg Vejler (ca. 6000 Tdr. Land), der beskyttes mod Limfjorden af den ⅓ Mil lange Dæmning, som fører fra Halvøen Holm Tange i Øsløs Sogn til Gjøtrup Strand. Ved Dæmnings vestlige Ende ses den smukke Ingeniørbolig og Maskinhuset med den høje Skorsten. Ældre Folk kan huske, da Vejlerne var en Vig af Fjorden, men kun få aner vist, at der, hvor Egnens Folk nu slår Rør og Græs, og hvor Kreaturerne bjerger Føden om Sommeren, sejlede engang den stolte norske Konge, Harald Haarderaade, med son Flåde, da Svend Estridsen bevogtede Indsejlingen ved Hals. Med Vejlerne som Vestgrænse og Limfjorden som Sydgrænse hæver Landskabet sig jævnt mod Øst og Nord, - Størstedelen af Vester Hanherred ligger som et Maleri udbredt for Øjnene. Man kan ikke straks hitte Rede i dette Utal af hvidkalkede Gårde og Huse, man gør sig heller ingen Ulejlighed dermed, men lader med Velbehag rolig Blikket glide fra det nærmere til det fjernere for ligesom at samle det alt i et Helhedsindtryk. Midt i "Maleriet" ligger de to Landsbykirker Gjøtrup og Kjettrup, prægtig tager sig ud med deres anselige hvidkalkede Tårne, der rager højt op over de omliggende Landsbyer af samme Navn. Nordligere ved Thistedlandevejen ser man Vester-Thorup og Klim Kirker, der forgæves søger at skjule sig bag Gårde og Huse og Haver i de tætbyggede Landsbyer. Langt borte i nordøstlig Retning ses over en Bakkekam en Mængde Hustage, et Par Vindmotorer og en enkelt høj Skorsten, - det er Fjerritslev, Hanherredernes Hovedstad.

Som Værn mod den barske Nordenvind ligger de med Klittag og Marehalm bevoksede Vesterhavsklitter. Nord for Vester Thorup ses den smukke Klitplantage, og endnu østligere skelner man den store Plantage ved Svinkløv i Kollerup og Hjortdal Sogne. - Bag Kjettrup Kirke hæver sig et

Højdedrag, det er St. Jørgensbjerg, hvor slaget stod 1441 imellem Kong Kristoffer af Bayern og de oprørske Bønder. Langt ude i Horisonten øjnes utydeligt Øster Hanherreds bakkede Jordsmon. Mod Sydvest strækker sig et Højdedrag ud mod Limfjorden, yderst på dette ligger Aggersborg Kirke. Aggersborg By kan ikke ses herfra, da den ligger bag Bakken nær Fjordens sandede Grunde; fra den gamle Kongsgård Aggersborggård var det, at Knud d. Hellige flygtede over Fjorden 1086, da han forfulgtes af de vrede Vendelboer. Højt over Aggersborg Kirke ses Næsborg Kirke på Himmerland, Afstanden dertil er ca. 3 Mil. Lidt mere i sydvestlig Retning ved Limfjordens sydlige Bred ses Løgstør, hvis høje slanke Kirkespir knejser stolt mod Sky.

Ser vi mod Syd, ligger i Forgrunden Øslø By og Kirke; Byen ligger lunt for Vestenvind ved en Bugt af Limfjorden; med sine mange smukke Haver - af hvilke særlig Præstegårdens med dens meget høje Løvtrær tiltrækker sig Opmærksomhed - og sine mange levende Hegn får den et lunt og hyggeligt Præg. Kirken derimod ligger højt og frit og tager sig godt ud med sit svære hvidkalkede Tårn. Sydligere på Hannæs ses Vesløs og Arup Kirker; Byerne af samme Navn skjuler sig bag Bakkekammen. Vesløs Kirke ser uanselig ud, da den mangler Tårn, men de mange store Trær på Kirkegården giver den en smuk Beliggenhed. - Fra Land kaster vi Blikket ud over den blanke Vandflade, og udbredt for Øjet ligger Løgstør Bredning som en stor Indsø. I Storm kan Bredningen "vende det hvide ud", og det kan da knibe ret hårdt for de små Limfjordsdampere; men i stille Vejr og navnlig en stille klar Sommerdag kan man anvende Digterens Ord: "Og Søen blank og rolig står med Himlen i sin Favn", om den; store Sejlere og små Fiskerbåde ses da overalt, og på de store sandede Grunde trækkes der Våd, medens Børn tager sig et forfriskende Bad. Ude i Fjorden ses de små Øer Livø og Fur samt den nordlige Del af den større Ø Mors; på Mors ser vi således tydeligt den højtliggende Sejerslev Kirke. På Nordspidsen af Mors ved Feggesund ligger den mærkelige Banke Fæggeklit, der øjensynlig har været en Ø; efter Sagnet er den jyske Konge Hamlet begravet her. - Af Landet hinsides Fjorden ses tydeligt de høje Skrænter på Himmerland, hvis Kystlinie man kan følge med Blikket omtrent til Hvalpsund, det vil sige 4-5 Mil, samt en smal Kyststrækning af Halvøen Salling.

I Forgrunden mod Vest hæver sig det lave Bakkestrøg Højbjerg med Kæmpehøje på Toppen; bag dette breder sig den udtørrede Vesløs Vejle med sit Maskinhus og sin Ingeniørbolig. Vest for

Vejlen ligger den 1285 Td. Land store Østerild Statsplantage, der blev anlagt 1888, ved hvis sydvestlige Udkant vi ser Stationsbyen Østerild, hvis anselige Kirke rager højt op over Byen. Fra Østerild fører et Dalstrøg lige mod Vest; ved at lade Blikket følge dette, opdager man det øverste af et hvidt Kirketårn; det er Hunstrup Kirke.

Trægruppen, vi ser tæt ved Kirken, er den gamle Herregård Kjøbygårds Have, men det kan naturligvis ingen gætte sig til. Vest for Østerild Plantage hæver Jordsmonnet sig jævnt mod Nordvest og Nord, vi får derved en god udsigt over en stor del af Hjørdemål Sogn, og ser således ganske tydelig Kirken med det høje røde Tårn.

I sydvestlig Retning ses i Firgrunden Vesløs Station og Herregården Vesløsgård, der er en gammel adelig Sædegård og allerede navnes 1348. I Herregårdshaven findes Helledis Voldsted, omgivet af 40 Fod brede Grave og omtrent 75 Fod i Gennemsnit. Den fjerntliggende Arup Vejle står i Forbindelse med Vesløs Vejle; det hele udtørrede Areal udgør 3-4000 Td. Land og beskyttes mod Fjorden af den 3500 Fod lange Arup Dæmning, der fører fra S. Arup til den lille Holm Hovsørrøn.

Imellem de grusede Vige Østerild Fjord og Lønnerup Fjord skyder en lav, flad Landtange sig ud mod Limfjorden; yderst på denne Landtange ligger den lille Landsby Hovsø med en Havn. Hovsø var tidligere en betydelig By, der 1532 ved et Privilegium fik Købstadsret af Frederik d. Første og i lang Tid var Thistedes Medbejler. 1542 mistede Byen sin Købstadsret, og Thisted sejrede, men benyttede dog den gode Havn ved Hovsø som Vinterhavn, indtil den selv fik en sådan. Sydvest for Lønnerup Fjord dannes Horisonten i det bakkede Sennels Sogn.

Vi vender os mod Nord og ser da umiddelbart foran os en Dalsænkning, der strækker sig fra Selbjerg Vejle mod Øst til Tømmerby Fjord mod Vest. På en Hævning i Jordsmonnet i denne Dalsænkning ligger Gården Hjortholm. Øjensynlig har der i forrige Tider været Vandforbindelse mellem de to Vige af Limfjorden, og Hjortholm har været en Ø eller Holm, hvad Gårdens Navn også tyder på

Vestligst i Dalsænkningen ved Fæggesundlandevejen ses en Mængde store Sten, det er den så ofte omtalte Gravplads på Højstrup Mark. Imellem Selbjerg Vejle og Tømmerby Fjord hæver Landskabet sig jævnt mod Nord, indtil det atter ved Kærup gennembydes af en større Tværdal. På denne Tværdals sydlige Skråning ligger Tømmerby Kirke, den største og anseeligste i Vester Hanherred; fra Stedet, hvor vi står, kan vi kun se Kirkens høje Tårn og røde Tag. Lidt nord for førnævnte Gravplads, på begge Sider af Fæggesundvejen og den nyanlagte Thisted-Fjerritslevbane, ligger den ca. ½Mil lange Landsby Tømmerby, der med sine mange store Bygninger tildrager sig den tilrejsendes Opmærksomhed. Nord for Tømmerby ses de mange lyse Hustage af den nybyggede Stationsby Frøstrup. Fra Kærup skræner Landet stærkt opad til Landsbyen Bjerget i Lild Sogn; her tæt ved den høje Bakkes Top ligger den lille smukke Lild Kirke. I Baggrunden ses Klitrækken med Bulbjerg, der hæver sig 151 F., 47 M. over Havfladen.

Afstanden til Vesterhavet er næppe to Mil; når det er uroligt, kan man høre de hule Dønninger, men man kan ikke se det, kun en mørk Røgsøjle fra et forbi sejrende Skib rører dets Nærhed.

Mod Nordøst ses i Forgrunden den lille Landsby Højstrup, på hvis højtliggende Marker ligger nogle smukke Kæmpehøje. Længere borte i samme Retning glimter den store Lund Fjord, ved hvis østlige Bred Landsbyen Vust med Kirke ligger. Mellem Lund Fjord og Vesterhavet er Landtangen kun ½Mil bred, men til Gengæld hæver Klitterne sig her til omtrent 200 Fods Højde.

Det er ikke noget overdrevent at sige, at man fra Skåruphøj kan overse ca. 20 Kvadratomile eller ca. $\frac{1}{35}$ af vort lille Fædreland. Måske man fra højere Punkter kan have en større og skønnere Udsigt; men få eller ingen Steder ser man så interessant et Landskab, så uensartet i Form som i Beskaffenhed. Stejle Skrænter veksle med bølgeformede Marker, flade Vejler og vildt forrevne Klitter. Fra de tarvelige Klitstrækninger, der hører til Landets ufrugtbare Arealer, kan man vende Blikket mod de frodige Limfjordsøer, der med Hensyn til Frugtbarhed hører til vore bedste egne.